

Всичко за кандидатстването

Училища за прием след завършено основно образование

Съгласно Закона за предучилищното и училищното образование, според който основно образование се завършва след 7. клас, всички седмокласници от неспециализираните училища, независимо дали са участвали в националното външно оценяване, трябва да кандидатстват.

Държавният план-прием определя броя на местата, за които се приемат учениците в:

1. профилираните гимназии и в професионалните гимназии, в паралелките за профилирана подготовка в средните училища и в професионалните гимназии или в паралелките за професионална подготовка в обединените училища, в средните училища и в профилираните гимназии;

2. спортните училища;

3. училищата по изкуства;

4. училищата по култура.

Учениците могат да кандидатстват за профилирано обучение по следните профили: *чужди езици; хуманитарни науки; обществени науки; икономическо развитие; софтуерни и хардуерни науки; предприемачески; математически; природни науки; изобразително изкуство; музика; физическо възпитание и спорт.*

Резултати от приемните изпити

Резултатите от изпитите през 2022 г. трябва да бъдат обявени, според оповестения от МОН график, до 28 юни.

Изпитните работи се проверяват от комисия, назначена от началника на съответното Регионално управление на образованието. Оценителите са учители по съответния предмет, предварително обучени с оглед на предстоящото електронно проверяване. Всяка писмена работа се оценява от двама оценители независимо един от друг в съответствие с утвърдените конкретни правила за оценяване на съответния изпитен материал. Срещу всеки баркод системата отразява точките на всеки от двамата оценители на задачите с отворен отговор (за номера на съответната задача) и задачите в свитъците за свободен отговор. Една изпитна работа се приема за окончателно оценена от двамата оценители, ако по всяка от задачите с отворен отговор разликата в точките на двамата оценители не надвишава максимално допустимата разлика, заложена в системата по конкретния предмет за съответната задача. В случай че разликата в оценките на двамата оценители е по-голяма от допустимата, работата се насочва от системата към председател/заместник-председателя на регионална комисия за проверка и оценка на изпитните работи (РКПОИР). Председателят/заместник-председателят констатира проблема и отбелязва в системата начина, по който той може да бъде отстранен от единия или от двамата оценители. Системата връща писмената работа към оценителя/оценителите за отстраняване на съответния проблем. Срещу всеки баркод системата отразява окончателните точки.

Оценката за кандидатстване и по БЕЛ, и по математика е сбор от точките от първа част и втора част. Ако ученикът не е работил върху втората част или няма вярно решени задачи от нея, той не получава точки и оценката му се формира само от точките от първата част.

Балът на ученик, който не се е явил на НВО, се формира като резултатът от НВО по предмета, по който не се е явил, се приема за нула точки.

Резултатите по БЕЛ и математика излизат едновременно и са ясно разграничени.

Оценките може да се проверят по интернет в сайта на МОН – <https://priem.mon.bg>, или на сайта на съответното Регионално управление. Необходимо е да се попълнят ЕГН на седмокласника и входящият идентификационен номер от служебната бележка.

Запознаване с проверените изпитни работи

Индивидуалните резултати от НВО се обявяват в електронна система на страницата на МОН и достъпът до нея се осъществява едновременно с входящ номер и уникален индивидуален идентификационен код.

Запознаването с оценената индивидуална работа на ученика може да стане във време и на място, определени със заповед на началника на РУО.

Запознаването с оценената индивидуална работа на ученика от НВО по БЕЛ и по математика става в присъствие на член на РКПОИР чрез влизане в системата с определени права на достъп, като:

- а) ученикът и неговият родител (настойник) виждат сканираната и оценена изпитна работа с присъдени точки за всеки един отговор (не се разглежда хартиената изпитна работа);
- б) сканираното изображение не може да бъде снимано, записвано, отпечатвано и изнасяно от залата;
- в) не се допуска разглеждане на други изпитни работи.

Образуване на бала

Балът за класиране на учениците след завършено основно образование с изключение на паралелките с профили „Изобразително изкуство“, „Музика“ и „Физическо възпитание и спорт“ и на паралелките със специалности от професии от област на образование „Изкуства“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, се формира като сбор от следните елементи:

1. Броя точки от националното външно оценяване по български език и литература и по математика. По решение на педагогическия съвет като елемент от балообразуването може да бъде включен и общият брой точки, приравнен до 100, от резултатите, получени от олимпиади и/или състезания от календара на МОН, по учебни предмети, по които не се провежда национално външно оценяване през съответната учебна година.

Единственото училище в област София-град, заявило такова балообразуване е НПМГ „Акад. Любомир Чакалов“. Съгласно решение на Педагогическия съвет на това училище в балообразуването на някои от паралелките участват точките от областните кръгове на олимпиадите по физика, биология и здравно образование, химия и опазване на околната среда и география и икономика, само ако са над 60% от постигнатия максимален брой точки, съгласно регламента на съответната олимпиада.

2. Оценките от свидетелството за основно образование по два учебни предмета, изучавани в раздел А от учебния план в VII клас, определени от педагогическия съвет и превърнати по скала в точки в съответствие с ДОС за оценяването на резултатите от обучението на учениците.

Скалата за преобразуване на оценките от свидетелството за завършено основно образование в VII клас в точки е:

Отличен 6 – 50 точки
Мн. добър 5 – 39 точки
Добър 4 – 26 точки
Среден 3 – 15 точки

При балообразуването по решение на педагогическия съвет на приемащото училище се избира само един от следните варианти:

1. удвояване на резултата по български език и литература и удвояване на резултата по математика от националното външно оценяване;
2. удвояване на резултата по български език и литература или на резултата по математика от националното външно оценяване, като резултатът по другия предмет се включва само веднъж;
3. утрояване на резултата по български език и литература или на резултата по математика от националното външно оценяване, като резултатът по другия предмет присъства само веднъж;
4. удвояване на резултата по български език и литература или на резултата по математика от националното външно оценяване, включване един път на резултата по другия предмет и един път на резултата от допълнителния учебен предмет;

5. включване по един път на резултатите от националното външно оценяване по български език и литература, по математика и по други два допълнителни учебни предмета;
6. включване по един път на резултатите от националното външно оценяване по български език и литература, по математика и по един допълнителен учебен предмет;
7. включване по един път резултатите от националното външно оценяване по български език и литература и по математика.

Когато в класирането има ученици с **равен бал** и с броя им се надхвърля броят на местата, те се подреждат в низходящ ред по:

- сбора от резултатите от НВО;
- сбора от оценките на балообразуващите учебни предмети, превърнати по скалата в точки;
- средноаритметичната оценка от оценките по учебните предмети, изучавани в VII клас в раздел А на учебния план:
 - български език и литература
 - чужд език
 - математика
 - история и цивилизация
 - география и икономика
 - биология и здравно образование
 - физика и астрономия
 - химия и опазване на околната среда

от свидетелството за завършено основно образование, превърнати по скалата в точки.

Ученици с еднакви показатели и след подреждането по описания начин се приемат над утвърдения държавен план-прием и над нормативно установения максимален брой ученици в паралелка.

Цялата необходима информация относно оценки, в т.ч. и от олимпиади и състезания, ще бъде отразена по служебен път преди да се пристъпи към балообразуване и класиране. Поради огромния обем информацията се прехвърля поетапно и е възможно все още да не е видима в момента на попълване на заявление за участие в първи етап на класиране. Това не е пречка за попълване и подаване на заявление.

Максималният бал за всяка паралелка е 500 точки – 400 точки от изпитите или олимпиада/състезание и 100 точки от балообразуващите предмети.

Заявление за участие в класирането и необходими документи

Важно е да се знае, че учениците могат да кандидатстват едновременно в повече от една област. Подаването на заявление за участие в първи и трети етап на класиране ще бъде **само по електронен път**. Независимо от това, предварително попълнете заявлението си на хартия.

За да участват в първия етап на класирането, учениците трябва да подадат в определен срок (5.07 – 7.07.2022 г.), следните документи:

- заявление по образец с подредени желания, което важи и за първия, и за втория етап на класирането;
- прикачено сканирано медицинско свидетелство, издадено от общопрактикуващия лекар на ученика, само ако се кандидатства за специалности от професии или за профил „Физическо възпитание и спорт“. Оригиналът се подава при записването.

Фактори, влияещи върху избора на училище:

- интереси на ученика
- ниво на владеене на чужди езици, изучавани досега
- какво очаква от средното образование и как си представя реализацията си след това, т.е. какъв вид подготовка предпочита: профилирана или професионална
- местоположение на училището.

Подреждането на желанията за участие в първия етап на класирането е може би най-важният момент в цялата кампания (понякога по-важен дори от оценките от изпитите). Не трябва да се забравя, че **редът на желанията остава непроменен и за втория етап на класирането** и ако е допуснатата грешка (надценяване на реалните възможности), детето може да остане извън класирането и на първия, и на втория етап. Затова най-важният момент е да се преценят шансовете и мястото на детето според получения бал. За тази цел може (и трябва) да се провери:

1. На кое място според статистиката на успеваемостта съответно по БЕЛ и МАТ е детето (таблиците със статистика по БЕЛ, по МАТ и съчетани БЕЛ + МАТ се обявяват от РУО заедно с резултатите от изпитите или малко по-късно, но винаги преди срока за подаване на заявлението).

2. Колко ученици общо приемат в училищата, които са класирани по бал преди желаното от детето училище (паралелка).

3. Какви са шансовете деца с по-висок бал да се насочат към училища извън класирането.

4. Какво може да се очаква при сравняване на статистиките за 2021 и 2022 г.

5. Къде би се класирало дете при евентуална промяна на бала, според позицията му в статистиката, през 2021 г.

След като по този начин се отчетат (ориентировъчно) шансовете на детето, те се съобразяват с желанията и се оформя заявлението.

Важно е да се знае:

- всеки ред в заявлението е отделно желание
- няма ограничения в броя на желанията
- ако ученикът е класиран по дадено желание, не може да бъде класиран по следващите си желания
- на първо място се попълва най-желаното училище, независимо от това, че полученият бал може да не е достатъчен
- трябва да бъдат попълнени достатъчен брой желания, които да гарантират, че ученикът ще бъде приет в някое от посочените училища.

Желанията се подреждат по паралелки, а не по гимназии!

Всяка паралелка е отделно желание (изключение за София е 91. НЕГ, която се вписва само веднъж в заявлението, защото разпределението на учениците по профилиращи предмети се извършва не при постъпването им, а на по-късен етап). Ако детето иска да учи в I АЕГ, независимо от профилиращия предмет, се изписват всички паралелки в гимназията, но ако целта е да изучава конкретно английски и немски език, се подреждат една след друга паралелки с английски и немски език от I АЕГ, II АЕГ, 32. СУ и т.н. (примерът е за София, но принципът е еднакъв за цялата страна). Няма ограничения в броя на желанията. Трябва да бъдат вписани достатъчен брой желания, които да гарантират, че детето ще бъде прието в някое от посочените училища.

Когато се подава заявлението, *не трябва да се забравя*, че е добре да се запази копие на заявлението (чернова) с подредените желания.

Принцип на класирането

Класирането се извършва централизирано на областно ниво от комисия в РУО в три етапа по низходящ ред в зависимост от бала и реда на посочените желания. При класирането на даден ученик компютърната програма започва от първото му желание. Ако местата там са заети от ученици с по-висок бал, продължава с второто желание и т.н. Когато намери свободно място за поредното желание, класира там ученика. **Следващите желания не се вземат предвид.** При този принцип не е възможно ученик с по-нисък бал, вписал дадена паралелка на по-предно място, да измести друг с по-висок бал, вписал същата паралелка на по-задно място.

Класирането се извършва централно (единствено за профил „Физическо възпитание и спорт“ класирането се извършва от самото училище) в три етапа. Попълването на незаетите места след трети етап на класиране се прави в конкретни училища, в които са останали незаети места.

Първо класиране

Крайната дата за обявяване на резултатите от I класиране е 12.07.2022 г. Информацията е достъпна в интернет, на сайта на МОН. Необходимите данни за достъп са ЕГН на седмокласника и входящият номер от служебната бележка, получена преди изпитите.

Седмокласниците, класирани по първо желание, трябва задължително да се запишат в училището, където са приети. В противен случай местата им ще се считат за свободни, а системата няма да ги включи във второто класиране.

Тези, които са приети по второ, трето и следващо желание, но харесват мястото си, също трябва да се запишат, особено ако вписаното като по-предно желание училище (паралелка) не им допада. *Трябва да се знае и да се помни, че:* на второ класиране, ако детето мине на по-предно желание, то няма право да избира къде да се запише – на мястото от второто или от първото класиране. В този смисъл мястото от първото класиране не се пази. И ако желанията не са подредени добре, то може реално да се окаже на по-предно място (и в по-престижно), но в по-нежелано училище.

Записването на седмокласниците след I класиране става в училището, в което са приети. За да се запишат, те трябва да представят следните документи:

- заявление до директора;
- оригинал на свидетелство за основно образование или на удостоверение за признато основно образование – за учениците от училища на чужди държави;
- оригинал на медицинско свидетелство, издадено от общопрактикуващия лекар на ученика – за кандидатстващите по специалност от професия в професионални гимназии и професионални паралелки в профилирани гимназии, обединени и средни училища.

Някои училища изискват здравен картон и талон за здравно и имунизационно състояние на ученика към момента на записване.

Първият етап от класирането приключва със записване на приетите ученици или подаване на заявление (от 13.07 до 15.07.2022 г.) за участие във II класиране.

Второ класиране. Рискове

Във втория етап на класиране участват учениците, които не са приети, или са приети по второ или следващо желание, но не са се записали. **Важно е да се знае, че:**

1. Ако искате детето да участва във втория етап на класиране, трябва да подадете заявление за участие във II класиране. То се подава в училището, където детето е прието на първо класиране. Образецът се получава на място, но може да се изтегли и от сайта на съответното РУО.

2. Освободени след първо класиране места винаги има, защото в първото класиране участват седмокласници, които кандидатстват и в училища със собствен прием (напр. Американският колеж и други частни училища; НГДЕК, НУКК, Музикалното училище, Художествената гимназия, Хореографското училище, Гимназията по полиграфия). В страната места се освобождават от ученици, които са приети в друг град, където също са подали заявление за участие в първо класиране (около 500 деца от страната кандидатстват и в София), или предпочитат училища от системата на Министерството на културата. Обикновено тези ученици и техните родители изчакват резултатите от първото класиране и след това голяма част от тях се записват в училищата със собствен прием. Техните места се освобождават.

3. Второто класиране се извършва отново по бал и според реда на желанията от заявлението за първо класиране. Този ред НЕ МОЖЕ да бъде променян (затова трябва да се обмисли много добре, преди да се подаде заявлението за първо класиране). Оттук произтичат и рисковете, които крие второто класиране. При него детето може да бъде класирано единствено на по-предно желание или да остане на мястото, където е било прието на първо класиране.

4. Мястото от първо класиране не се пази, ако детето се класира по по-предно желание. В този случай то няма право да избира къде да се запише – дали на мястото от II класиране, или на това от I класиране. В този смисъл е много важно след първото класиране отново да се прецени дали редът, по който са вписани паралелките, отговаря на желанието на седмокласника и родителите му.

Ако е така, няма никакви рискове и спокойно може да се изчака второто класиране. Ако обаче се колебаете дали по-предното желание (макар и по-престижно) е по-подходящо за детето, по-добре е да го запишете в училището, където е прието на първо класиране. В противен случай, ако се придвижи напред, то ще загуби това място.

Вторият етап на класиране завършва със записване (21.07 и 22.07.2022 г.) на приетите ученици. Редът е същият, както при записване след първо класиране.

След второ класиране. Заявление за трето класиране

Ако седмокласникът не е доволен от мястото, където е приет и на второ класиране, той може да продължи да участва и в трето класиране. Това решение обаче е много рисковано, защото:

1. Може да кандидатства само за обявените свободни места. Техният брой е твърде ограничен.
2. Свободните места, за които може да се кандидатства, стават известни, след като е приключил срокът за записване след второ класиране.
3. Мястото, на което е прието детето на второ класиране, **не се запазва** по никакъв начин.
4. В трето класиране може да решат да участват деца с много по-висок бал, които харесват обявеното свободно място, но са го вписали по-назад в заявлението си за първо класиране.

Местата, които остават незаети след второ класиране, се обявяват от РУО най-късно до 25.07.2022 г. За тях могат да кандидатстват седмокласници, неудовлетворени от мястото си на I и II класиране, както и такива, които въобще не са участвали в първия и втория етап. За целта те трябва да подадат заявление за участие в III класиране. Срокът за това е 26.07. – 27.07.2022 г. При подаване на заявлението се представят същите документи, както за I класиране. Формулярът, който се попълва, е същият, както за I класиране. **Важно е да се знае**, че в заявлението за III класиране:

1. Подреждането може да е напълно различно;
2. Кандидатства се само за обявените свободни места.

Резултатите от трето класиране се обявяват до 29.07.2022 г. И този етап приключва със записване на приетите ученици (1.08 и 2.08.2022 г.) и обявяване на останалите свободни места в съответните училища и РУО.

След трето класиране

Незаетите места след трети етап на класиране се обявяват в съответните училища и РУО до 3.08.2022 г. и за тях могат да кандидатстват неприетите или незаписалите се след III класиране седмокласници. **Важно е да се знае:**

1. За обявените свободни места могат да кандидатстват и деца, които вече са се записали (след съответното класиране), но решават да изтеглят документите си и да опитат шанса си за по-желано място. Така те също освобождават места (и те стават повече от обявените първоначално), но РУО не ги обявява, тъй като ситуацията е динамична. По-добре е да се следи информацията в желаните училища.

2. Може да се кандидатства **само в едно училище** (независимо, че в няколко желани училища има обявени свободни места). Ако в избраното училище има свободни места в две или повече паралелки, детето може да кандидатства, ако желае, за всички.

3. Мястото, на което детето е било записано, не се запазва. Рискът е то да не се класира в по-желаното училище, а мястото му в училището, от което се е отказало, да бъде зето от друго дете.

Тези, които желаят да участват в класирането, трябва да подадат заявление до директора на училището, обявило желаното от тях място (места). Този път се представат оригиналите на необходимите документи (за да е сигурно, че ученикът не е записан в друго училище). Това са:

- заявление до директора;
- оригинал на свидетелство за основно образование или на удостоверение за признато основно образование – за учениците от училища на чужди държави;
- оригинал на медицинско свидетелство, издадено от общопрактикуващия лекар на ученика – за кандидатстващите по специалност от професия в професионални гимназии и професионални паралелки в профилирани гимназии, обединени и средни училища.

Класирането се извършва в самото училище, от комисия, определена от директора. Тя класира кандидатите по низходящ ред в зависимост от бала и реда на посочените желания.

Резултатите от попълването на свободните места след третия етап на класиране се обявяват в съответното училище и РУО в срок, определен от директора, до 10.09.2022 г.

Записването на приетите ученици се извършва в срок и по график, определен от директора на съответното училище, обявило свободните места.